

SWEDBANK NORGE
Postboks 1441 Vika
0115 OSLO

VÅR REFERANSE
22/4691

DERES REFERANSE

DATO
21.03.2024

Datokorrigert tilsynsrapport

Finanstilsynet gjennomførte stedlig tilsyn i Swedbank ABs norske filial 21.-23. juni 2022, som ledd i den risikobaserte tilsynsvirksomheten. Formålet var å gjennomgå filialens styring og kontroll av risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering, herunder etterlevelsen av hvitvaskingsloven med tilhørende forskrifter.

Til grunn for denne tilsynsrapporten ligger Finanstilsynets foreløpige rapport av 18. september 2023, samt filialledelsens kommentarer til rapporten i brev av 31. oktober 2023.

Finanstilsynet gjør oppmerksom på at det i rapporten er henvist til rundskriv 8/2019 som gjaldt på tilsynstidspunktet, og som i november 2022 ble opphevet og erstattet med rundskriv 4/2022.

Finanstilsynet har følgende merknader etter det stedlige tilsynet:

1. Organisering, roller, ansvarsforhold og kompetanse

1.1 Rettslig grunnlag og Finanstilsynets forventninger

Filialer av utenlandske foretak er rapporteringspliktige etter norsk hvitvaskingslov, jf. § 3 første ledd. Dette betyr at filialen er forpliktet til å etterleve regelverket uavhengig av prosesser som styres etter andre lands regelverk fra hovedkontoret. Filialen må derfor påse at eventuelle særnorske reguleringer og krav etterleves.

Hvitvaskingsloven § 8 femte ledd krever at foretaket utpeker en person i ledelsen som hvitvaskingsansvarlig. For filialer av utenlandske foretak etablert i et annet EØS-land er det imidlertid ikke påkrevd med en *egen* hvitvaskingsansvarlig i den norsketablerte delen av virksomheten. Finanstilsynet forventer likevel at det utpekes en eller flere personer med delegerte oppgaver for å ivareta etterlevelsen av det norske regelverket, jf. rundskriv 8/2019 pkt. 3.2.2. Rollefordelingen mellom disse personene og foretakets hvitvaskingsansvarlig må være formalisert og tydelig.

1.2 Filialens etterlevelse og Finanstilsynets vurderinger

1.2.1 Organisering og ansvarsforhold

Delegering av oppgaver

Filialens antihvitvaskingsoppgaver er delegert fra konsernets "Specially Appointed Executive" ("SAE") til filialleder, som er utnevnt hvitvaskingsansvarlig for den norske filialen.

Finanstilsynet bemerket i foreløpig rapport at det er filialens administrasjonssjef som ivaretar oppgavene knyttet til styring og oppfølging av filialens hvitvaskingsrisiko. Finanstilsynet bemerket videre at det ikke var foretatt en videre delegering til administrasjonssjef verken for AHV-oppgaver eller for representasjonen i flere komiteer som følger av filialsjefens ansvar. Finanstilsynet ba i foreløpig rapport om at delegerte oppgaver fra filialsjefen til administrasjonssjefen, samt representasjonen i de ulike AHV-komiteene, blir formalisert gjennom mandat og instruksjer.

Filialen deler i sitt tilsvare Finanstilsynets vurdering om manglende formalisert delegering, og bekrefter at nødvendige skriftlige delegasjonsvedtak ble gjennomført høsten 2022, og at stillingsinstruksjer er oppdatert. Filialen anfører imidlertid at "*Manglende formalisering av intern delegering oppleves ikke å ha gitt uklare ansvarsforhold internt i filialen*".

Finanstilsynet tar filialens delegasjonsvedtak og stillingsinstruksjer til etterretning, og minner om at kun hvitvaskingsansvarliges oppgaver, og ikke ansvar, som etter hvitvaskingsloven kan delegeres. Finanstilsynet ser av tilsvarets vedlegg at de to mottatte delegasjonsvedtakene ikke er signert eller har versjons- eller endringslogg. Filialen bes påse at disse oppdateres med slik informasjon.

Stillingsbeskrivelser

Finanstilsynet viser i foreløpig rapport til at stillingsbeskrivelsene for en rekke av nøkkelposisjonene i filialen er generelle, på et overordnet nivå, lite stillingstilpassede, samt at flere mangler dato og signaturer. Finanstilsynet vurderer behovet for tydeliggjøring av roller og ansvar gjennom tilpassede og mere detaljerte stillingsbeskrivelser, samt at de bør inneholde versjonslogger, oppdateres ved behov, dateres og signeres.

Filialen er i sitt tilsvare enig i at stillingsbeskrivelser kunne vært ytterligere formalisert på tilsynstidspunktet og bekrefter ved tilsvarets innsendte vedlegg at tilpasninger er gjennomført.

Finanstilsynet tar filialens svar til etterretning.

2. Internkontroll og rapportering

2.1 Rettslig grunnlag og Finanstilsynets forventninger

Det følger av hvitvaskingsloven § 35 at de rapporteringspliktige skal gjennomføre en forsvarlig internkontroll for å påse at kravene etter hvitvaskingsloven overholdes. Internkontrollen skal gjøre filialen i stand til å avdekke svakheter og identifisere forbedringspotensial ved eget arbeid med tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering. Formålet med å identifisere eventuelle svakheter er at filialen kan iverksette nødvendige tiltak for å forhindre at manglende etterlevelse fortsetter, herunder gjøre endringer i virksomhetens rutiner for å sikre overholdelse av hvitvaskingsloven. Forsvarlig internkontroll er en forutsetning for at adekvate tiltak skal kunne iverksettes, og for at blant annet rutiner effektivt skal kunne oppdateres av filialens øverste ledelse.

2.2 Filialens etterlevelse og Finanstilsynets vurderinger

Internkontroll

Gruppen og filialen opererer under konsernets "Anti-Financial Crime Taxonomy", gjennom "Group Framework", deretter gjennom "Local Frameworks" som hensyntar og tilpasser filialens rammeverk og kontrollregime til det norske hvitvaskingsregelverket.

Internkontroll i andrelinjen

Finanstilsynet stilte i foreløpig rapport spørsmål ved filialens andrelinjekontroller, som fremsto å være begrensede og ikke tilstrekkelige for å avdekke mangler. Finanstilsynet stilte også spørsmål ved om filialen påser at andrelinjen har tilstrekkelige kontroller som omhandler filialens egen etterlevelse. En betydelig del av kontrollene var utført på konsern- og forretningsområdenivå (LC&I), slik at stikkprøvenes utvalg og omfang av filialens kunder og aktiviteter var begrenset. Resultatene ble derfor ikke ansett som tilstrekkelig dekkende eller representative som kontroll av den norske filialens virksomhet og etterlevelse.

Filialen tar i sitt tilsvare Finanstilsynets kommentarer til etterretning og vil sørge for at det utføres nok andrelinjekontroller til å gi filialledelsen innsikt i etterlevelsen. Filialen sier seg videre enig i at filialen bør være tydeligere identifisert og representert i andrelinjekontroller som foretas på gruppe- og forretningsområdenivå.

Finanstilsynet tar filialens svar til etterretning.

Internrevisjonen

Mottatt dokumentasjon fra Group Internal Audit (GIA) viser seks utførte internrevisjoner siste to år, der filialens virksomhet og etterlevelse av hvitvaskingsregelverket omtales. Kun revisjonen av løpende oppfølging opplyser om antallet kunder fra filialen som var inkludert i stikkprøvene.

Finanstilsynet stilte i foreløpig rapport spørsmål om internrevisjonens aktiviteter har vært tilstrekkelig spesifikke for å vurdere filialens etterlevelse. Mottatte internrevisjonsrapporter inneholder hovedsakelig informasjon aggregert for konsern eller forretningsområde (LC&I). Filialspesifikk informasjon var begrenset eller manglende slik at filialledelsen, etter Finanstilsynets vurdering, ikke ble ansett å få tilstrekkelig innsikt i etterlevelsen på filialnivå.

Filialen skriver i sitt tilsvare at konsernets internrevisjon tar Finanstilsynets merknader til etterretning, erkjenner at omfang og dekning av den norske filialen kan beskrives nærmere i revisjonsrapportene, og vil sørge for at slike forbedringer blir gjort fremover.

Finanstilsynet tar filialens svar til etterretning.

3. Risikoklassifisering

3.1 Rettslig grunnlag og Finanstilsynets forventninger

For å gjennomføre korrekte kundetiltak, må alle kunder risikoklassifiseres, jf. hvitvaskingsloven § 9. Risikoklassifiseringen skal bygge på generelle vurderinger fra virksomhetens risikovurdering, i tillegg til konkrete forhold tilknyttet den enkelte kunde. Blant annet skal risikoen vurderes ut fra kundeforholdets formål og tilsiktede art, mengden kundemidler som skal inngå i kundeforholdet, kundens samlede kontoer og engasjementer, transaksjoners størrelse og regelmessighet, og varigheten på kundeforholdet. Til grunn for risikoklassifiseringen kan det også ligge andre forhold, basert på identifiserte risikoer i virksomhetens risikovurdering.

Det er anledning til å anvende standardiserte risikoprofiler for kundemassen, men disse må tilpasses virksomhetens konkrete risikoer. Systemet for risikoklassifisering må kunne dokumentere hvorfor en kunde er klassifisert i en bestemt risikokategori. Rapporteringspliktige må påse at kundenes

risikoprofiler er oppdaterte, slik at kundene endrer risikokategori ved endringer som tilsier det. Filialen må jevnlig gjennomgå og tilpasse risikoklassifiseringssystemet, blant annet i forbindelse med justeringer i risikovurderingen. Filialen må også ha rutiner for hvordan risikoklassifiseringen skal skje, samt for bruk og håndtering av eventuelle automatiske støtteverktøy.

3.2. Filialens etterlevelse og Finanstilsynets vurderinger

I foreløpig rapport hadde Finanstilsynet spørsmål til risikoklassifiseringen av både bedriftskunder og personkunder. Spørsmålene til bedriftskundene ble klargjort i filialens tilsvarende. Filialens gjenværende personkunder var på tilsynstidspunktet under avvikling, med manuell risikoklassifisering. Kontosperring var innført der kundetiltak eller kundekontakt ikke kunne gjennomføres.

Finanstilsynet stilte i foreløpig rapport spørsmål om hvorfor deler av avviklingskundene var underlagt forsterkede kundetiltak, men risikoklassifisert med betegnelsen "Not Valid".

Filialen opplyste i sitt tilsvarende at betegnelsen "Not valid" var fordi informasjonen var mangelfull, og derfor en måte å tydelig markere disse kundene i filialens systemer. Filialen understreker i svaret at disse kundene er underlagt strenge restriksjoner knyttet til sitt kundeforhold. Filialen opplyser videre disse kundenes VPS-kontoer ble deponert i Norges Bank i desember 2022 og deres kundeforhold med Swedbank Norge avsluttet.

Finanstilsynet tar filialens svar til etterretning.

4. Løpende oppfølging - systemer for elektronisk transaksjonsovervåking

4.1. Rettslig grunnlag og Finanstilsynets forventninger

Hvitvaskingsloven § 24 stiller krav til løpende oppfølging, som blant annet innebærer å påse at transaksjoner som utføres i kundeforholdet er i samsvar med den rapporteringspliktiges innhentede opplysninger om kunden, kundens virksomhet og risikoprofil, midlenes opprinnelse og kundeforholdets formål og tilsiktede art. I hvitvaskingsloven § 38 stilles eksplisitte krav til at filialen skal ha elektroniske overvåkingssystemer. Hvitvaskingsforskriften § 7-3 setter minimumskrav til det elektroniske overvåkingssystemet, herunder at reglene i systemet skal være egnet til å avdekke forhold som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking- og terrorfinansiering, som identifisert i den rapporteringspliktiges risikovurdering, jf. hvitvaskingsloven § 7. Det forventes at systemet omfatter kundespesifikke regler. Filialen skal videre lagre opplysninger og dokumenter som er innhentet og utarbeidet i forbindelse med tiltak etter hvitvaskingsloven §§ 9 til 26, jf. § 30.

Foretaket skal ha rutiner for kvalitetssikring og evaluering av effekten av reglene. Dette innebærer rutiner for test av nye og endrede regler og for oppfølging av treffsikkerheten til reglene. Foretaket skal videre ha rutiner for daglig oppfølging av resultatet av den elektroniske overvåkingen. Alarmer skal behandles uten at det bygger seg opp restanselister på alarmene. Dokumentasjonen skal være versjonsstyrt slik at det er mulig på et tidspunkt tilbake i tid å se hvilke regler en transaksjon er kontrollert mot.

Alarmhåndtering skal skje uten ugrunnet opphold og være risikobasert. Dette betyr at treff i det elektroniske overvåkingssystemet i utgangspunktet skal undersøkes innen en til to dager, og videre at foretakene må behandle treffene ut fra hvilken risiko de utgjør for hvitvasking og terrorfinansiering. Dersom det tar lenger tid å igangsette undersøkelser, må foretaket ha en risikobasert begrunnelse for dette.

4.2 Filialens etterlevelse og Finanstilsynets vurderinger

Filialens elektroniske transaksjonsovervåkingssystem har [redacted] aktive scenarier med flere regler for landrisiko og debet- og kredittransaksjoner, og med ulike terskelverdier det kontrolleres mot. Filialen har ingen kundespesifikke regler og identifiserer i filialens risikovurdering svakheter i transaksjonsovervåkingen. I tillegg til det elektroniske systemet, redegjorde filialen under tilsynet for at det utføres mange manuelle transaksjonskontroller basert på gjentakende transaksjonsmønstre og alarmer, for å avhjelpe identifiserte svakheter i eksisterende transaksjonsovervåkingssystem. Videre opplyste filialen at det produseres for mange falske positive alarmer. For å forbedre scenariene, transaksjonsovervåkingens kvalitet og effektivitet og redusere falske positive alarmer, ble transaksjonsovervåkingen flyttet til hovedkontorets transaksjonsovervåkinsavdeling 1. april 2022. Filialen hadde på tilsynstidspunktet allerede flyttet oppfølgingen av genererte transaksjonsalarmer til Group Security & Investigations Nordics (GSI).

Regler i transaksjonsovervåkingssystemet

Finanstilsynet stilte i foreløpig rapport spørsmål ved filialens forberedelser til systembytte, planlagte prosesser, herunder risikovurdering av systembytte og at filialen på tilsynstidspunktet ikke hadde startet arbeidet med å designe filialspesifikke scenarier for bruk i hovedkontorets system. Finanstilsynet var kritiske til at scenariene i transaksjonsovervåkingen ikke var koblet mot risikoene i filialens risikovurdering, som også GSI har bemerket i en gapanalyse der filialens scenarier i transaksjonsovervåkingen ble evaluert.

Filialen kommenterer i sitt svar at det på tilsynstidspunktet ikke var truffet noen endelig beslutning om systembytte, men at slikt bytte var del av en langsiktig plan. Gitt filialens strategiske endringer og spissede forretningsmodell annonsert på samme dato som tilsynsmøtet i juni 2022, ble systemendringen satt på vent. Etter gjennomgang av filialens nye innretning, ble det besluttet å beholde transaksjonsovervåkingen i eksisterende system. Filialen tar i sitt tilsvarende Finanstilsynets øvrige merknader om transaksjonsovervåkingssystemet og koblingen mellom risikovurdering og scenarioer til etterretning, og vil styrke denne koblingen i tråd med det siste årets endringer i kundemasse og produkttilbud.

Finanstilsynet tar filialens svar til etterretning.

Regler for høyrisikokunder

Filialen hadde på tilsynstidspunktet ingen scenarier spesifikt rettet mot høyrisikokunder. Eksempelvis har filialen risikoklassifisert [redacted] kunde [redacted] av kundene til å ha forhøyet risiko, herunder [redacted]

Finanstilsynet vurderte det i foreløpig rapport som kritikkverdig at filialen ikke har regler i transaksjonsovervåkingen som er tilpasset kunder klassifisert til å inneha høy risiko for hvitvasking og terrorfinansiering.

Filialen tar i tilsvaret Finanstilsynets kritikk til etterretning. Filialen bekrefter at scenariene i transaksjonsovervåkingssystemet er videreutviklet i etterkant av tilsynet, blant annet ved implementering av ulike terskelverdier basert på kundens risikoklassifisering, samt at kvartalsvis rapportering foretas for å følge opp treffsikkerheten på endringene.

Finanstilsynet tar filialens svar til etterretning.

Regler rettet mot bransjer eller produkter

Filialen hadde på tilsynstidspunktet ingen scenarier rettet mot spesifikke bransjer eller produkter, der kundeporteføljen omfatter bransjer og produkter med forhøyet risiko for hvitvasking.

Finanstilsynet stilte i foreløpig rapport spørsmål ved hvorfor scenarier eller parametersetting ikke rettes mot spesifikke bransjer og produkter, hensyntatt at høyrisikokunder ikke er underlagt egne regler i transaksjonsovervåkingen. Manglende kontroll mot spesifikke bransjer og produkter ble påpekt som en spesielt stor svakhet, der filialen i sin risikovurdering til at produktdimensjonen utgjør den høyeste risikoen.

Filialen skriver i sitt tilsvarende at den deler Finanstilsynets oppfatning av at transaksjonsovervåkingen ikke har vært tilstrekkelig målrettet mot spesifikke bransjer og produkter. Filialen anfører at den vil vurdere behovet for bransjespesifikke scenarier i den løpende utviklingen av transaksjonsovervåkingssystemet, sett mot den virksomhetsinnrettede risikovurderingen og filialens endrede strategi siden 2022.

Finanstilsynet tar filialens svar til etterretning.

Parameteren 'Maks antall'

Filialen benytter en parameter, avhengig av scenariet, der flere treff enn 'Maks antall' på valgte verdier mellom 3 og 10 på en overvåkingsregel i en kjøring ikke utløser nye alarmer. Filialen hadde selv før tilsynet identifisert parameteren som problematisk og opplyste under tilsynet at det var besluttet å fjerne bruken av parameteren "Maks antall". Filialens gapanalyse fra mars 2022 viste at det til sammen var [REDACTED] treff i 2021, som på grunn av parameteren 'Maks antall' ikke utløste alarmer. Treffene var fordelt på tre scenarier: Smurfing (small [REDACTED] Smurfing (big) [REDACTED] False invoices: [REDACTED]

Finanstilsynet var i foreløpig rapport kritisk til at en slik parameter brukes, da det medfører risiko for at reelle treff ikke blir behandlet, og ga uttrykk for en forventning om at filialen gjennomgikk ovennevnte transaksjoner på nytt.

Filialen redegjør i sitt tilsvarende for kvantitative treffdata for 2021 for "maks antall", og opplyser at samtlige [REDACTED] alarmer for [REDACTED] kunder er gjennomgått manuelt uten resulterende rapportering til Økokrim. Filialen bekrefter videre at det etter tilsynet er bestilt data fra systemleverandør for å reproducere transaksjonene som ville generert en alarm dersom "Maks antall" ikke var skrudd på, og at disse vil bli undersøkt og behandlet gjennom en risikobasert prosess og nøye dokumentert.

Finanstilsynet tar filialens svar til etterretning.

Scenariet 'Smurfing'

Scenariet treffer ved minst [REDACTED] innkommende transaksjoner som etterfølges av en større utgående transaksjon i løpet av 14 dager, og har flere terskelvarianter. Scenariet er ikke omtalt i filialens risikovurdering.

Finanstilsynet stilte i foreløpig rapport spørsmål ved hvorfor den ene varianten av scenariet (big smurfing) hadde kontrollterskeler på henholdsvis [REDACTED] for inngående og utgående transaksjoner, den andre varianten (small smurfing) hadde intervallet [REDACTED] inngående og [REDACTED] for utgående. Inngående 'mellomstore' transaksjoner mellom [REDACTED]

synes å ikke kontrolleres. Scenariet produserte alarmer i 2021, i tillegg treff som ikke utløste alarmer. Finanstilsynet påpekte at parameteren 'Maks antall' sørget for at de fleste treffene ikke utløste alarmer, samt at det var tilfeldig hvilke treff som ga alarmer. Det enormt store antallet treff viste at scenariet mangler treffsikkerhet.

Filialens tilsvarende om parameteren "Maks antall" ovenfor, med tilhørende transaksjonsgjennomgang, dekker også scenariet "smurfing", samt at filialen adresserer evalueringen av regler i avsnittet nedenfor om rutiner for utvikling, endring og evaluering av scenarier.

Finanstilsynet gjentar sin kritikk fra foreløpig rapport om at filialen gjennom mange år daglig har kjørt og behandlet alarmer fra dette scenariet uten at det er blitt evaluert, kontrollert eller justert. Dette settes i sammenheng med rutinene for utvikling, endring og evaluering av scenarier, som på tilsynstidspunktet ikke var implementert i filialen, jf. omtale nedenfor.

Rutiner for utvikling, endring og evaluering av scenarier

Filialens rutiner for utvikling, endring og evaluering av scenarier var på tilsynstidspunktet ikke implementert i filialen og majoriteten av scenariene hadde vært i bruk i lang tid uten evaluering eller revisjonshistorikk.

Finanstilsynet var i foreløpig rapport kritisk til at filialen gjennom mange år har manglet rutiner for evaluering og justering av scenariene i transaksjonsovervåkingen.

Filialen tar i tilsvaret Finanstilsynets kritikk for manglende evaluering og justering til etterretning. Etter at sentraliseringen av transaksjonsovervåking ble gjennomført i andre kvartal 2022, inngår filialen i konsernets prosess for scenarioutvikling der relevante typologier blir oppdatert løpende når risikobildet i filialen endres, i tillegg til ved faste årlige gjennomganger og vil gjenspeile filialens risikovurdering. Relevante typologier vil være gjenstand for kartlegging og analyse mot scenarier i transaksjonsovervåkingen.

Finanstilsynet tar filialens svar til etterretning.

Oppsummering

Basert på ovennevnte er Finanstilsynets vurdering at filialen hadde store mangler i det elektroniske overvåkingssystemet på tilsynstidspunktet og manglende etterlevelse av hvitvaskingsloven § 38, jf. hvitvaskingsforskriften § 7-3 andre ledd. Finanstilsynet ser særlig alvorlig på at begrensningen "maks antall" ble brukt på de få scenariene filialen faktisk hadde.

Risikoen av det mangelfulle transaksjonsovervåkingssystemet ble delvis avhjulpet av at filialen har en begrenset kundemasse og at filialen oppgir at de, på grunn av systemets svakheter, har manuell oppfølging av kunder og transaksjoner. Finanstilsynet tar til etterretning endringene som filialen har redegjort for i etterkant av tilsynet, men forventer at filialen videreutvikler systemet, scenariene og jevnlig tester at systemet oppfyller hvitvaskingslovens krav til elektronisk transaksjonsovervåking.

5. Undersøkelser, rapportering og avsløringsforbudet

5.1 Rettslig utgangspunkt og Finanstilsynets forventninger

Forhold som indikerer mistanke om hvitvasking og terrorfinansiering skal undersøkes, jf. hvitvaskingsloven § 25. Dersom undersøkelsene ikke avkrefter mistanken skal forholdet rapporteres

til Økokrim, jf. hvitvaskingsloven § 26 første ledd. Rapporteringsplikten gjelder også personlig for rapporteringspliktiges styremedlemmer, ledere og ansatte, jf. hvitvaskingsloven § 26 andre ledd. Hvitvaskingsansvarlig er ansvarlig for å oversende opplysninger som nevnt i hvitvaskingsloven § 26 til Økokrim, jf. hvitvaskingsforskriften § 5-1. Hvitvaskingsansvarlig kan delegere utførelsen av rapporteringen til en eller flere bestemte ansatte hos den rapporteringspliktige. Rapporteringspliktige skal ikke gjøre kunden eller tredjepersoner kjent med undersøkelser, oversendelse av opplysninger til Økokrim eller etterforskning, jf. § 28.

5.2 Filialens etterlevelse og Finanstilsynets vurdering

Undersøkelser

Alarmer i filialens elektroniske transaksjonsovervåkning undersøkes av GSI Stockholm. GSIs behov for videre informasjon går gjennom LC&I KYC-teamet i Stockholm, som igjen ber kunderådgiver i filialen innhente aktuell informasjon fra kunden. Dersom forholdet anses som mistenkelig, utarbeides det et utkast til rapport til Økokrim, som sendes GSIs Money Laundering Decision Officer (MLDO), og deretter til MLRO i filialen, som oversender rapporten til Økokrim. Det følger videre av rutinene at det skal rapporteres til Økokrim i de tilfeller hvor det er rimelig grunn til å mistenke at kundens aktiviteter eller transaksjoner er hvitvasking eller terrorfinansiering.

Finanstilsynet kommenterte i foreløpig rapport at filialen synes å legge til grunn en høyere terskel og grad av mistanke for å rapportere til den svenske FIU-en enn hva som forventes etter det norske hvitvaskingsregelverket. Finanstilsynet bemerket videre at til tross for at det blant relevante norske filialansatte var kunnskap om at det er ulike terskler for rapportering etter norsk og svensk regelverk, at rutinene og manglende kjennskap til det norske regelverket blant relevante kolleger som foretok undersøkelser i Stockholm, utgjorde en risiko for at undersøkelser som gjelder den norske filialen, ble avsluttet uten rapportering til Økokrim, fordi den svenske terskelen legges til grunn.

Filialen opplyser i sitt tilsvarende undersøkelse lå i filialen ut 1. kvartal 2022 før de ble overført til hovedkontoret i Sverige, og kjenner seg ikke igjen i Finanstilsynets kommentarer om en høyere terskel for rapportering og mistankegrunnlag i undersøkelser, selv etter at disse ble overført til Stockholm.

Finanstilsynet vurderer fortsatt at dokumentasjonen viser at en for høy mistanketerskel ble lagt til grunn. Finanstilsynet minner om behovet for opplæring, klare rutiner og klar forståelse for mistanketerskler og forskjeller i etterlevelsescrav dersom filialens undersøkelsesarbeid foretas av annen konsernfunksjon underlagt annet regelverk enn filialens. Filialen bør sørge for at alarmer, som tidligere ble undersøkt av filialen, og nå håndteres av GSI Stockholm, undersøkes av medarbeidere som er særskilt kjent med etterlevelsescravene som filialen er underlagt under norsk hvitvaskingsregelverk, samt ha kunnskap om at mistanketerskelen ikke er den samme under norsk og svensk hvitvaskingsregelverk.

Rapportering til Økokrim

Banken sendte [redacted] rapporter om mistenkelige forhold til Økokrim i 2019 [redacted] i 2020 og [redacted] i 2021. [redacted] rapporter ble sendt i 2022 frem til det stedlige tilsynet.

Finanstilsynet påpekte i foreløpig rapport at filialens kundebase, med [redacted] høyrisikokunder og et høyt innslag av høyrisikobrancher som [redacted] og utenlandslandstransaksjoner til/fra høyrisikoland, kan indikere at filialen har sendt et lavt antall rapporter til Økokrim. Finanstilsynet viser videre til terskelen for rapportering i Sverige, jf. overfor og merknad om mistanketerskler, rutiner og kjennskap til forskjellene i regelverk mellom Norge og Sverige.

Finanstilsynet påpekte videre i foreløpig rapport at en av tilsynets gjennomgåtte stikkprøver underbygger dette, der flere indikasjoner på mistanke om hvitvasking ble avdekket under kundetiltak på kunden (5e8.4/5d12.1), herunder mulig PEP-kobling til en korrupsjonssak og et søksmål for blant annet hvitvasking i USA. Filialen konkluderte med at den ikke hadde evnet å verifisere opplysningene om en angivelig kobling mellom PEP/korrupsjonssak og selskapet. Finanstilsynet vurderte at også andre forhold ved kundeforholdet burde vært undersøkt nærmere, herunder låneavtalen med morselskapet. Finanstilsynet presiserte at filialen er forpliktet til å rapportere alle forhold hvor konklusjonen etter undersøkelsene ikke klarer å avkrefte indikasjoner på mistanke. I det nevnte kundeforholdet er det Finanstilsynets vurdering at filialen enten skulle foretatt ytterligere undersøkelser eller rapportert forholdet direkte til Økokrim.

Filialen tar i sitt tilsvarende Finanstilsynets innspill til etterretning, og er i prosess med å gjennomgå de tidligere utførte kundetiltakene på nytt, samt vurdere hvor det er et potensiale for forbedring. I lys av at kundeforholdet ikke lenger hører under filialen, vil eventuell kundedialog vurderes nøye for å motvirke at kunden blir kjent med at det gjennomføres nærmere undersøkelser. Filialen anfører at den for mediesøket som viste en mulig korrupsjonssak og søksmål er enig i at koblingen til ulike politisk eksponerte personer, kunne blitt grundigere vurdert og dokumentert. Likeledes sier filialen seg enig i at det burde vært gjennomført grundigere undersøkelser når gjelder den interne låneavtalen.

Finanstilsynet tar filialens svar til etterretning.

6. Opplæring

6.1 Rettslig utgangspunkt og Finanstilsynets forventninger

Filialen skal sikre at ansatte og andre som utfører oppdrag på vegne av foretaket, gis opplæring i kravene etter hvitvaskingsloven. Ansatte skal være kjent med filialens forpliktelser etter hvitvaskingsloven, samt gjenkjenne indikatorer på hvitvasking og terrorfinansiering, jf. hvitvaskingsloven § 36.

Ansatte må få spesifikk opplæring, som i omfang og intensitet skal tilpasses den ansattes ansvar og arbeidsoppgaver. Ansatte som jobber med elektroniske støtteverktøy må få opplæring i hvordan verktøyene skal benyttes, hvilke svakheter de har og hvilke manuelle kontroller som må utføres i tillegg til støtteverktøyene. Finanstilsynet understreker at også virksomhetens styre og ledelse må gis opplæring som reflekterer deres rolle og ansvar for virksomhetens etterlevelse av hvitvaskingsregelverket. Opplæringen skal gis jevnlig slik at kunnskapen vedlikeholdes og oppdateres.

Foretaket skal kunne dokumentere etterlevelse av opplæringsforpliktelsene. Dette innebærer at foretaket bør ha en opplæringsplan, og at det kan dokumentere planens innhold, gjennomføring og resultater. Det vises videre til rundskriv 8/2019 som i punkt 10.1 som har presisert kravene til opplæring under hvitvaskingsloven § 36.

6.2 Filialens etterlevelse og Finanstilsynets vurdering

Opplæringstiltakene i filialen deles inn i obligatorisk, konserndrevet opplæring om hvitvasking og terrorfinansiering for alle ansatte, og mer stillingstilpassede opplæringstiltak. Opplæringsplanene skilte mellom planlagte og gjennomførte opplæringstiltak.

Finanstilsynet registrerte i foreløpig rapport at opplæringsplanene ikke tilstrekkelig identifiserte opplæringstiltakene gitt at planen fremstår å være for hele bankens LC&I forretningsområde, medregnet filialen i Norge, uten at det var klart hvilken opplæring som var relevant for den norske filialen. Oppfølgingen av medarbeidere som ikke hadde gjennomført pålagte opplæringstiltak ble også ansett som mangelfull. Videre stilte Finanstilsynet i foreløpig rapport spørsmål om filialen hadde en tilstrekkelig overordnet oversikt over filialens opplæring til å kunne identifisere behovet for ytterligere opplæringstiltak for etterlevelse av hvitvaskingsregelverket i Norge.

Filialen erkjenner i sitt tilsvarende svar at opplæringsplan for 2022 kunne vært tydeligere og at filialen vil styrke dokumentasjon av gjennomført opplæring, herunder etablere en opplæringsplan som inneholder samtlige planlagte aktiviteter, både sentraliserte og filialspesifikke opplæringer. Filialen er enig i Finanstilsynets vurdering og erkjenner at oppfølgingen av medarbeidere som ikke har gjennomført all obligatorisk opplæring ikke har vært tilstrekkelig, og vil styrke prosessen for oppfølging og dokumentasjon av denne.

Finanstilsynet tar filialens svar til etterretning.

7. Avslutning

Finanstilsynet påpekte i foreløpig rapport at tilsynet avdekket mangelfull etterlevelse av flere bestemmelser i hvitvaskingsregelverket, spesifikt i transaksjonsovervåkingen, samt svakheter i filialens organisering og oppgavedelegering. Finanstilsynet påpekte i den foreløpige rapporten at filialen må påse etterlevelse av det norske hvitvaskingsregelverket, også der rutiner og systemer leveres fra hovedkontoret.

Finanstilsynet merker seg at filialen har fokusert på å bedre etterlevelsen av hvitvaskingsregelverket og hadde iverksatt flere tiltak før tilsynet, samt at et betydelig arbeid er foretatt i etterkant av tilsynsmøtet og Finanstilsynets foreløpige rapport.

Kopi av rapporten bes sendt til filialens valgte revisor.

For Finanstilsynet

Brita Daae Hrenovica
seksjonssjef

Jens Guthe
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.